

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 55447-05-13

תיק חיצוני : מספר תיק חיצוני

בפני כבוד השופטת עירית כהן

התובעות

1. פלונית

2. פלונית

ע"י עוה"ד עמוס גבעון

נגד

הנתבעות

1. שירותי בריאות כללית מס' תאגיד 589906114

ע"י עוה"ד יעקב אבימור ועוה"ד יהב מויאל

2. הסתדרות מדיצינית הדסה

ע"י עוה"ד אדם נידורף ועו"ד רם נועם

החלטה

1. לפניי בקשת התובעות לפסול את חוות דעתו של פרופ' משה פרידמן, מומחה מטעם בית המשפט בתחום הגנטיקה.
2
2. התביעה בתיק זה הוגשה בעילה של רשלנות רפואית.
3. התובעות סובלות מפיגור התפתחותי ופסיכומטורי כתוצאה ממחלה מולדת. לטענתן, הנתבעות לא הפנו את אמן לייעוץ גנטי, למרפאה להיריון בר סיכון ולבדיקות מעקב היריון קפדני או שלא הסבירו אודות חשיבותן ומשמעותן של הבדיקות לאור גורמי הסיכון הקיימים.
4. לאחר שהוגשו חוות הדעת מטעם הצדדים בשאלת החבות מונה פרופ' משה פרידמן כמומחה מטעם בית המשפט בתחום הגנטיקה.
4
5. בחוות דעתו קבע פרופ' פרידמן כי :
5
- א. מעקב ההיריון של התובעת 1 היה חסר.
6
- ב. הפניה לייעוץ גנטי לא הייתה מונעת את לידתה של התובעת 1 שכן תוספת הסיכון עקב סיפור הרקע הייתה מזערית.
7
8
- ג. מחלתן של התובעות הינה אנצפלופתיה המתפתחת לאחר הלידה והשינויים ברקמת המוח לא היו עדיין קיימים ולא ניתנו לגילוי במהלך ההיריון.
9
10

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 55447-05-13

תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

- 1 ד. ספק אם הליקוי בארובת העין והליקוי הורידו במוח היו מתגלים במהלך ההיריון לאור
2 התפתחותם בהדרגה, אלא שגם לו היה הליקוי בכלי הדם מתגלה הדבר לא היה מצדיק
3 הפלה מאוחרת שכן מדובר בליקוי מוכר שאינו גורם לפיגור שכלי.
- 4 ה. הורי התובעות קיבלו ייעוץ גנטי לפני ההיריון של התובעת 2, וגם במהלך אותו היריון,
5 וידעו שהסיכון להישנות המחלה הינו 25%. יחד עם זאת, הייעוץ שנתנה הגנטיקאית היה
6 חסר מכיוון שלא כתבה במפורש שיידעה את הורי התובעות על אפשרותם לפנות לוועדה
7 להפסקת הריון.
- 8 ו. למרות הייעוץ החסר כאמור, אין ספק שהורי התובעות היו מודעים לאפשרות של הפסקת
9 ההיריון, שכן זו הייתה מטרת פנייתם לייעוץ גנטי.
- 10 ז. המלצת הגנטיקאית לנהל את ההיריון עם התובעת 2 במסגרת מרפאה לסיכון גבוה לא
11 מומשה ע"י רופאי הקופה, בניגוד לסטנדרט הטיפול הנדרש.
- 12 ח. מכיוון שהבסיס הגנטי למחלה אינו ידוע והמחלה אינה ניתנת לאבחון טרום לידתי, אזי גם
13 אילו מעקב ההיריון היה אופטימלי ומתבצע במסגרת מתאימה, לא ניתן היה למנוע את
14 לידתה של התובעת 2 במומה.
- 15 ט. הורי התובעות ידעו שקיים סיכון הישנות משמעותי אך לא נמנעו מהיריון נוסף והאם אף
16 הצהירה שלא תבצע הפלה של עובר חולה לאחר שימלאו לעובר 120 יום, ומכאן ניתן
17 להסיק שלפני לידתה של התובעת 2, כאשר הסיכון להישנות מחלתה של התובעת 1 היה רק
18 25%, הפסקת הריון לא הייתה בגדר אופציה מבחינת הורי התובעות.
- 19 6. על פי בקשת התובעות נחקר פרופ' פרידמן על חוות דעתו.
- 20 7. במהלך החקירה הודיע ב"כ התובעות כי הוא מבקש לפסול את חוות דעת המומחה ולאחר הדיון
21 הודיע כי הוא עומד על בקשתו.
- 22 לטענת התובעות, לפרופ' פרידמן קשרי עבודה עם שירותי בריאות כללית ועם בית החולים
23 הדסה; הוא נוהג לתת חוות דעת לטובת הנתבעות; פרופ' פרידמן התעלם בחוות דעתו מכך
24 שבתיקים הרפואיים חסרים מסמכים כמו בדיקות התבחין המשולש, הפניות לבדיקות, שאלון
25 שאמורה הייתה האם למלא לפני בדיקת התבחין המשולש; במהלך החקירה כינה פרופ' פרידמן
26 את ב"כ התובעות כ-שקרן; פרופ' פרידמן נתן עדות לא נכונה לגבי ת"א 2982-04-08 א.ר.ג. נ'
27 קופת חולים מאוחדת ואח' (5.1.11) וע"א 1355/11 הסתדרות מדיצינית הדסה נ' קופת חולים
28 מאוחדת (9.2.15).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 55447-05-13

תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

8. הנתבעות מתנגדות לבקשה. לטענתן, ב"כ התובעות מעולם לא כונה "שקרן" והפרוטוקול יראה שהתייחסותו ותגובתו "הקשה" של פרופ' פרידמן הייתה להצגת עובדות ופרשנויות מוטות של ב"כ התובעות לפסק הדין שניתן במסגרת ת"א 2982-04-08 בו שימש פרופ' פרידמן כמומחה מטעם הנתבעים.

פרופ' פרידמן העיד כי הוא מפנה מטופלים לביצוע בדיקות גנטיות גם בבית החולים הדסה, אולם לטענת הנתבעות, אין בהפניית חולים לבית חולים כדי להוות "קשרי עבודה" אשר יש בהם כדי להשפיע על האובייקטיביות של המומחה או כדי להטותו כביכול לטובת הדסה.

לגבי העובדה שפרופ' פרידמן משמש כרופא ילדים עצמאי הנותן שירותים גם לשירותי בריאות כללית, הרי שפרופ' פרידמן נחקר על כך על ידי ב"כ התובעות בעבר והדבר אף עולה באופן מפורש מאתר האינטרנט של מקום עבודתו. ממילא אין מדובר במומחה המועסק על ידי כללית או החב כלפיה חובות או הכפוף למרותה, אלא מדובר במומחה בתחום הגנטיקה אשר בהיותו גם מומחה ילדים מקבל באופן עצמאי מטופלים מקופות חולים בתחום מומחיותו האחר, ובין היתר גם מטופלים החברים בקופת חולים כללית.

זאת, בנוסף לסוגיית העיתוי בו התבקשה הבקשה, למעלה משנה לאחר הגשת חוות דעתו של פרופ' פרידמן ולאחר שנשמעו ראיות התביעה במלואן ונחקרו מומחי הנתבעות.

לפי הנתבעות אין זה אלא שב"כ התובעות "עשה לו שיטה לנסות ולפסול את המומחה... כאשר נוכח כי חוות הדעת של מומחה ביהמ"ש לא ענתה על ציפיותיו".

9. לאחר הגשת תגובות הנתבעות, הגישו התובעות הודעה על הפנייה לפסק דין חדש של בית המשפט העליון בעניין פסילת מומחה מטעם בית המשפט (רע"א 1834/18 שירותי בריאות כללית נ' פלונית (3.5.18)), בטענה כי לפי פסק הדין "די בכך שמומחה מטעם בית המשפט נחשף לחוות דעת מצד אחד בלבד (אף אם הדבר נעשה בשוגג), אפילו לא היו מגעים מעבר להעברת החומר או התנהלות לא תקינה אחרת, כדי להביא לפסילתו ולמינוי מומחה אחר ולא רק מפני מראית פני הצדק, באשר מדובר בפגם מהותי היורד לשורש המינוי".

הנתבעות הגישו תגובות וטענו כי פסק הדין איננו רלבנטי לענייננו.

דיון והכרעה

10. כפי שנפסק, לצורך בירור התובענה הופך המומחה מטעם בית המשפט לחלק ממנגנון הבירור השיפוטי, מעין זרוע ארוכה של בית המשפט (רע"א 600/96 אדרי נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (14.7.96); רע"א 408/14 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' פלוני (9.2.14)), במיוחד בתחומי הרפואה (ע"א 916/05 כדר נ' הרישנו (28.11.07)). מטעם זה הוטלו עליו מקצת החובות המוטלות על בית

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 55447-05-13

תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

המשפט ובראש ובראשונה החובה לנהוג באובייקטיביות, ללא משוא פנים ותוך הקפדה שאלה גם יראו (רע"א 5611/07 לינצקי נ' קופ"ח של ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י (21.10.07)).

11. קשרי עבודה רציפים בין המומחה לבין בא-כוחו של צד עשויים לעלות כדי ניגוד עניינים אולם "לא בכל מקרה שבו היו קיימים קשרים כלשהם בין המומחה לבין בא-כוחו של אחד הצדדים יוביל הדבר באופן אוטומטי לפסילת המומחה. ההחלטה בעניין זה תלויה במספר משתנים, ובהם: טיב מערכת היחסים המקימה חשד לניגוד עניינים, תכיפות הקשר בין הצדדים, סמיכות הזמנים ונכונותם של כל המעורבים לחשוף את המידע הרלוונטי בפני בית-המשפט" (רע"א 6234/09 חיות נ' הדר חברה לביטוח בע"מ (17.11.09); בר"ע (מחוזי י-ם) 841/09 ביטון נ' מזרחי (30.4.09)).

רופא שפרנסתו תלויה במי שהינו צד להליך פסול מלהתמנות כמומחה יועץ באותו הליך (רע"א 10895/08 גולן נ' דלאל (23.4.09)). עם זאת, לא די בעובדה שמומחה מטעם בית המשפט שימש בעבר, במקרים אחרים, כמומחה מטעם אחד הצדדים כדי להביא לפסילתו (רע"א 7232/06 לוי נ' שירותי בריאות כללית (11.1.07); עניין לינצקי הנ"ל; ת"א (מחוזי ת"א) 1665-05 עזבון המנוח עמר ישראל ז"ל נ' ארליך (21.9.10)).

12. כפי שטען ב"כ התובעות, מצופה ממומחה לדווח לבית המשפט על כל נסיבה אשר עלולה לפגום בניטרליות שלו, גם אם למראית עין בלבד (עניין חיות הנ"ל).

13. על פי הפסיקה, חזקה היא כי מומחה מטעם בית המשפט ינהג באופן מקצועי ויעשה מלאכתו נאמנה (עניין לוי הנ"ל). סתירת החזקה מחייבת הוכחת קיומן של אינדיקציות ברורות לניגוד עניינים המעלה חשש ממשי לפגיעה בזכויות אחד הצדדים עקב הקרבה הנטענת של המומחה לצד שכנגד ולשם כך נדרש, לכל הפחות, להוכיח קיומה של זיקה מהותית בין המומחה לבין הצד שכנגד על פני פרק זמן משמעותי (רע"א 8869/13 פאוור נ' כלל חברה לביטוח (19.1.14)).

14. הנטייה של בית-המשפט לפסול מומחה מטעמו פוחתת במקום שבו המומחה נתן כבר את חוות-דעתו, וכאשר תוכנה של חוות-הדעת עשוי לכאורה להשפיע על שיקוליו של מבקש הפסילה (עניין חיות הנ"ל).

15. על פי בקשת התובעות הוזמן פרופ' פרידמן לחקירה.

16. המומחה נשאל והשיב כי הוא נתן הרבה חוות דעת, בעיקר מטעם המדינה. לשאלה האם נתן מאות חוות דעת מטעם שירותי בריאות כללית השיב כי הוא נתן עשרות חוות דעת ולא מאות (עמוד 167 לפרוטוקול). הוא נתן חוות דעת גם מטעם הדסה (עמוד 168 לפרוטוקול) אולם גם

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 55447-05-13

תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

- 1 מטעם תובעים ומטעם בית המשפט (שם). שתי חוות הדעת האחרונות שהוא נתן היו מטעם
2 תובעים, כנגד שירותי בריאות כללית (עמוד 170 לפרוטוקול).
- 3 לשאלת ב"כ התובעות האם ראוי היה שיימנע מלקבל את המינוי מטעם בית המשפט לאור
4 העובדה שמרבית חוות הדעת שהוא נתן ניתנו לטובת הנתבעים בתיקי רשלנות רפואית השיב
5 המומחה בשלילה והבהיר: **"אין לי אג'נדה בעניין. אני כותב את חוות-הדעת, כשאני מאמין
6 במה שאני כותב. וכאשר אני חושב שבאמת הנתבעים התרשלו, אני לא מוכן לקבל על עצמי את
7 חוות-הדעת"** (עמ' 168 לפרוטוקול).
- 8 17. באשר לקשריו עם הנתבעות, השיב המומחה כי הוא עובד כרופא ילדים עצמאי של קופת חולים,
9 וכדבריו: **"קבלן משנה של כללית"** (עמוד 169 לפרוטוקול). אין לו קשרי עבודה עם הדסה. הדסה
10 לא משלמת לו משכורת והוא לא נותן לה שירותים אלא שולח לבית החולים מקרים לצורך
11 ביצוע בדיקות גנטיות. כפי שהסביר המומחה:
- 12 **"כמו שאני רואה חולים כרופא עצמאי לקופת-חולים כללית, גם קופות חולים
13 אחרות מפנות אלי חולים בנושא הגנטי.**
- 14 **עכשיו, אם אני חושב שצריך לעשות בדיקה שעושים אותה בארץ, למשל בהדסה,
15 אז אני כותב - הבדיקה הזאת והזאת נעשית בבית-חולים הדסה. אז הבדיקה
16 מגיעה, אז שולחים את החולה, הקופה שולחת את החולה להדסה, ואני מקבל את
17 התשובה. ואז אני רואה את החולה לייעוץ משלמים וסתמך על התוצאה שקיבלתי
18 מהדסה. באותה מידה אני שולח גם למעבדות אחרות בארץ... כל מעבדה,
19 והמומחיות שלה"** (עמ' 174 לפרוטוקול).
- 20 18. לאחר ששמעתי את טיעוני הצדדים ואת החקירה של פרופ' פרידמן, הגעתי לכלל מסקנה כי דין
21 הבקשה להידחות.
- 22 19. לא די בכך שפרופ' פרידמן עובד כרופא עצמאי ונותן שירותים למבוטחי שירותי בריאות כללית
23 כרופא ילדים, על מנת להביא לפסילת חוות דעתו בשלב זה של הדיון. גם העובדה שהוא מפנה
24 חולים לביצוע בדיקות בבית החולים הדסה אינה מהווה טעם לפסילתו.
- 25 פרופ' פרידמן העיד, אמנם, כי הוא נתן חוות דעת מטעם שירותי בריאות כללית והדסה אולם לא
26 באופן קבוע ולא במקרים בהם הוא סבור שלא ניתן להגן על עמדתו ולאחרונה הוא נתן שתי
27 חוות דעת מטעם תובעים כנגד שירותי בריאות כללית.
- 28 20. למרות קשרי העבודה הנטענים, פרופ' פרידמן לא היסס לקבוע כי מעקב ההיריון של התובעת 1
29 היה חסר; הייעוץ שנתנה הגנטיקאית במהלך ההיריון עם התובעת 2 היה אף הוא חסר מכיוון
30 שהיא לא כתבה במפורש שיידעה את הורי התובעות על אפשרותם לפנות לוועדה להפסקת הריון

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 55447-05-13

תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

1 והמלצת הגנטיקאית לנהל את ההיריון עם התובעת 2 במסגרת מרפאה לסיכון גבוה לא מומשה
2 ע"י רופאי הקופה בניגוד לסטנדרט הטיפול הנדרש.
3 21. העובדה שהבקשה הוגשה לאחר שכבר ניתנה חוות הדעת, כאשר הטענות שמעלה ב"כ התובעות
4 היו ידועות לו כבר כאשר מונה המומחה, תומכת אף היא בדחיית הבקשה.
5 פרופ' פרידמן העיד כי הוא כבר נחקר על ידי עו"ד גבעון בנוגע לקשריו עם קופת חולים כללית
6 בתיק אחר (עמ' 176 לפרוטוקול). הטענות לפיהן פרופ' פרידמן נותן חוות דעת מטעם נתבעים
7 ומקיים קשרי עבודה עם בית החולים הדסה נטענו על ידי ב"כ התובעות זה מכבר בת"א (מחוזי
8 מרכז) 8590-11-08 מ.ס. נ' עיריית ירושלים בו נתן פרופ' פרידמן חוות דעת מטעם הנתבעת
9 (לדחיית בקשה לפסילת חוות דעת כאשר הנימוקים שעמדו בבסיס הבקשה היו בידי המבקשים
10 עוד בעת מינוי המומחה ראו והשוו רע"א 6142/16 פלוני נ' מרכז רפואי ע"ש שיבא-תל השומר
11 ((28.9.16)).
12 אוסיף כי בפסק הדין שניתן באותו תיק ביום 1.9.13 לא התקבלו הטענות ונקבע כי אין כל פסול
13 בכך שפרופ' פרידמן נוהג לתת חוות דעת בעיקר מטעם נתבעים כשהדבר ראוי וכי אין בטענה כי
14 למומחה קשרים עם המחלקה הגנטית בבית החולים הדסה כדי להפחית ממשקל חוות הדעת,
15 שכן מדובר בקשרי עבודה בלבד בדומה לקשרים הקיימים עם כל יתר המכונים הגנטיים בארץ.
16 22. הבקשה נדחית.
17
18

ניתנה היום, י' סיוון תשע"ח, 24 מאי 2018, בהעדר הצדדים.

עירית כהן, שופטת